

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopis se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije so pošlne prostje. Telefon interurban št. 113.

85. števil.

Maribor, dne 28. junija 1924.

Letnik XVI.

Boj za in proti poštenjši vladi.

Iz raznih razlogov je začela večina radikalnih poslancev uvidevati, da je treba kreniti na druga politična pota ter predvsem potom vlade čistih rok zajeziti korupcijo in nasilje in tako uglediti pot sporazumu med Srbi, Hrvati in Slovenci. Na čelo te smeri se je povzpeli skupščinski predsednik Ljuba Jovanovič deloma sam, deloma pa po važnem mestu, ki ga zavzema v parlamentu in v radikalni stranki.

Ljuba Jovanovič je začel delo za sporazum takoj po zadnjih volitvah in po sklepu Markovega protokola je prvi naglašal, kako potreben je sporazum med tremi narodi: Srbi, Hrvati in Slovenci. Od te smeri ga je potisnil v stran Pašič, ko je v narodni skupščini razodel, kako je nameroma pogazil obljubo in podpis v Ženevi in na krfski deklaraciji, prepila ga je pa znana korupcina družba v veselju, da je prevarila Hrvate in Slovence, za sebe pa pobrala vse sadove zagrebškega protokola. Ob delu in vpitju te družbe Jovanovič dolgo ni prišel do besede in pri zadnji odgoditvi parlamenta je moral igrati še zelo žalostno vlogo na škodo svojega mesta v skupščini in parlamenta sploh. Mogoče je tedaj tudi on mislil, da se bo obnesla vladna zveza s samostojnimi demokrati. Ta vladna zveza se je obnesla v najslabšem oziru za narod in državo in ker je nevarnost velika, je Jovanovič zopet odločno pristopil k oni strani, ki zahteva red, zakonitost in sporazum v državi.

Za to smer in zahtevo so danes vsi radikalski poslanci, ki so prišli zares iz ljudstva ter tudi računajo z razpoloženjem svojih volilcev. Proti je pa znana samopašna gospoda iz radikalne stranke in policajdemokracije, ki duši in izkorišča svoje rojake ravnotako, kakor vse državljane Jugoslavije ter se hoče z nasiljem in prevaro obdržati na oblasti. Posebno značilna predstavnik te skupine sta v Srbiji bivša ministra Lazica Marković in Velizar Jankovič, ki se s protiljudsko politiko odtegujeta odgovornosti in zasluženi kazni, pri nas v Sloveniji pa dr. Žerjav. Ta družba živi od korupcije in nasilja ter se zato čisto naravno z vsemi, sebi primernimi sredstvi bori proti politiki in vladi čistih rok, zakonitost in sporazuma.

Med znanimi bojnimi sredstvi te družbe je tudi varanje, da ima Pašič-Pribičevićeva vlada veliko poprej večino kot pa kaka vlada opozicijskega bloka ali pa vlada enega dela radikalov brez Pašiča in Pribičevića s pomočjo opozicije z ozirom na to, da hodijo Radičevci čisto svoja pota. To razlaganje je radi tega ne drži, ker je čisto gotovo in naravno, da bodo hrvatski narodni zastopniki ne glede na dogovore že iz lastnih interesov podpirali tako vlado, ki bo pobijala korupcijo in nasilje. Če režimovci ne verjamejo, pa lahko napravijo ta poskus, da dajo na glasovanje obtožnice proti raznim korupcijonistom, ko bodo v narodni skupščini vsi poslanci z radičevci vred. Kako hitro bi bili tedaj pred sodiščem Lazica Marković in drugi in kako lepo bi se pokazala velika večina za pošteno vlado!

Do poštene vlade mora priti in če se kriza še tako zavlačuje vsled Pašičevih naporov. To pa je razumljivo, ker ne gre le za to, ali se bo Pašič odstranil le z vlade in se zruši ves njegov sistem, ampak tudi, ali bo še ostal vodja radikalne stranke in kot tak vplivna oseba, čeprav ne bi bil več na vladi. Glede prvega se je Pašič že pomiril, ker je gotov, da so za to že vse nade poslabšane. Glede drugega pa se nadaljuje boj v radikalni struji sami. Zanimivo je, da pristaši obeh struj zatrjujejo, da hočejo obdržati edinstvo stranke. Vendar mislijo v političnih krogih, da bo to nemogoče, ker Marković in drugi izjavljajo, da bodo šli v opozicijo proti vladi g. Jovanoviča in da bosta Pribičević in Žerjav ustanovila novo, čisto velesrbsko stranko, ki bo za amputacijo Hrvatov in Slovencev. Njihova borbena ost pa vedno bolj pada. Gotovo pa je, da bi postali skrajno ponižni, če bi dobili zagotovilo, da se ne bo postopalo proti onim, ki jih javno mnenje obdoljuje korupcije. Tudi Pašič bi popustil, če bi dobil zagotovilo, da se ne bodo vršile preiskave proti njegovemu sinu Radetu radi korupcije. Tekom teh dni so njegovi ožji prijatelji pri posameznih voditeljih opozicije o tem pozivedovali. Jasno je, da je Jovanovičeva zmaga popolna; to priznavajo vsi dobri poznavalci parlamentarnih razmer, tudi oni, ki so proti g. Jovanoviču.

V ponedeljek je v imenu opozicije g. Davidovič razpravljal z g. Jovanovičem o položaju, ki se za Jovanoviča dobro razvija. Njegov položaj v radikalnem klubu je vedno jačji, vrste njegovih pristašev se večajo, ker Jovanovič hoče priti pred parlament čvrst. Korak do zmage na celi črti pa bo naredil danes v klubu. G. Jovanovič je namreč obvestil člane glavnega odbora radikalne stranke, naj pridejo v četrtek v Beograd. Če bi se pa pokazalo, da bi med člani glavnega odbora prevladale intrige, se ne bo čakalo četrtkovne seje, ampak se bo že danes ustvaril nov položaj, ker je situacija za Jovanoviča že dozorela in lahko vsak nadaljni razvoj prekine in predloži že listo svojega kabineta v podpis.

Na rešitev krize pa je začela vplivati tudi zapadna Evropa. V Beogradu začenejo tudi malo upoštevati svet

onkraj mej in v kolikor to ne storijo sami, v toliko jih pa k temu razni dogodki in znaki navdajajo. Te dni je opozoril na zapadno Evropo javnost in vlado beograjski dnevnik »Novosti«, ki piše najprej o Pašiču in Angležih sledeče: »Kakor je znano, ni g. Pašič skrival svojega nerazpoloženja napram Angliji, ko je pogazil svoj podpis na krfski deklaraciji. On je sploh zelo slabo zapisan v Foreign Office. Ko pa je prišla socialistična stranka na vlado, smatrajo Pašiča za zapreko, da se ne morejo konsolidirati razmere na Balkanu. Za ta sloves, ki ga uživa, se pa mora zahvaliti svojemu sinu Radetu, ki je hotel v Londonu preko nekih ljudi izvrševati svoje posle.« Dalje poročajo »Novosti« z debelimi črkami pod naslovom »Francija proti Pašiču« sledeče: »Kot izvemo, je iz Pariza poslano tukajšnjemu poslaniku prijateljsko poročilo, kjer se opozarja, da je velika zapreka za razvoj in ureditev naše države, če ostane Pašič še dalje na vladi. V okolici predsednika Herriota se označuje Pašič kot »indeseirable« (nezaželen).

Politične beležke.

Posojilo pod pogojem Pašičevega odstopa in Radičeve vrnitve. Hrvat Frano Petrinovič, ki je že 20 let v Argentini in silno bogat, je že čisto dokazal, kako pozorno zasleduje razmere v naši državi. Znana so njegova javna pisma kralju in Pašiču radi nevzdržnih razmer v naši državi, ki jih je enkrat povodom nekega potovanja imel tudi sam priliko spoznati. Petrinovič je duša jugoslovanskega izseljenštva in velik dobrotnik svojih rojakov v domovini in zato so njegova pisma zelo odmevala v naši javnosti. Mož naše težave dobro pozna in hoče Jugoslaviji tudi pomagati. Ko je zvedel za zakulisne igre in špekulacije glede pogajanja za italijansko posojilo, je naslovil svarilno pismo na našo vlado. To pismo je izšlo v raznih listih, niso pa bile doslej znane njegove ponudbe, da sam oskrbi naši državi 100.000 dolarjev posojila, če se Pašič umakne iz politike in če se Radiču dovoli vrnitev in delo v parlamentu. — To ponudbo je stavil Petrinovič v posebnem pismu na kralja, ki se pa ni obravnavala, dokler ni dobil druge finančni minister. Finančni minister je dal glade Frana Petrinoviča povprašati v Buenos Airesu, odkoder je dobil odgovor, da je Petrinovič v vsakem oziru zmožen spraviti skupaj tako posojilo. — O Petrinovičevi ponudbi je začel že koncem pretéklega mesca poročati »The Chronicle«, list ki izhaja v San Francisku, znano je o tem tudi velikemu delu naše javnosti, samo od naše vlade še ni doslej o tem nobenega glasu.

Beograd — Sofija. Komaj je odšel iz Beograda bolgarski diplomat dr. Fadenhecht, ki je po poročilih naših vladnih listov mnogo dosegel za zblizanje obeh držav v pogledu akcije proti prevratnim elementom, so bili že zopet dani povodi za naše ostre proteste pri bolgarski vladi. Bolgarski komiti zopet napadajo naše kraje in naš poslanik v Sofiji je opozoril bolgarskega vladnega predsednika in notranjega ministra na posledice, ki bi nastale, če komitskih napadov ne bo konec. Poslanik je sporočil, da ima naša vlada pravico zasledovati bande tudi po bolgarskem ozemlju, če jim bolgarske oblasti niso v stanu preprečiti prehod na našo stran.

Naši gospodarski krogi in naša diplomacija. Vsi gospodarski in podjetniški krogi v Beogradu so silno nerazpoloženi proti diplomatskemu osobju naše države po inozemstvu. Našim konzulom in konzularnim uradnikom se očita, da so brez razumevanja za vprašanja našega gospodarskega življenja. Gospodarske organizacije in posamezni podjetniki prosijo konzulate za razna pojasnila, pa morajo čakati dolge mesece na odgovor, ki je pa seveda le v redkih slučajih stvaren in koristen. Često pa sploh ni odgovora, ker naši konzulati ne poznajo ne domačih in ne tujih določil v gospodarskem in trgovskem pogledu. Gospodarske organizacije pripravljajo akcijo proti nesposobni diplomaciji, pa to ne bo imelo uspeha, dokler traja režim, ki nad diplomacijo še parlamentarne kontrole ne dopusti.

Razcep med novosadskimi radikali. V radikalni organizaciji v Novem Sadu sta obstojali dve struji. Prva, obstoječa iz starejših članov, ima v svojih rokah mestno občino ter je precej korupcijonistična, v stranki pa vlada popolnoma absolutistično. Proti temu so se uprli mlajši člani, koje je prva struja slednjič vsled revoltiranja izključila iz organizacije. Radi tega so ti sklicali za prihodnjo nedeljo velik shod, ki naj pokaže, kdo uživa zaupanje radikalnega ljudstva. Na ta način mislijo prisiliti sedanje gospodarje v organizaciji, da se umaknejo ter njim prepuste krmilo v stranki.

Grožnje dr. Korošču. Dr. Edo Lukinič, nositelj Franc Jožefovega ordena, je napisal v »Reči« članek: »Pop Korošec hoče razcepiti vse državotvorne stranke, ker misli, da bo mogel izvesti svoje temne načrte.« V članku kar mrgoli napadov, vendar je bistvo člapka, da je Korošec nevaren politik, ki je razbil demokrasko stranko, sedaj hoče še radikalno in Radičevu. Dr. Lukinič prosi radikale, naj nikar ne zapuste Pribičevićevih demokratov; ob enem grozi dr. Lukinič dr. Korošču, zato zdaj razumejo v Beogradu vest, ki je izšla v »Pravdi«: »Včeraj so nekatere ugledne osebnosti obvestile g. dr. Korošča, da je ožji od-

bor neke organizacije sklenil, da je treba dr. Korošča — ubiti!«

Po svetu.

Pred novim prevratom v Albaniji. Iz Albanije prihajajo poročila o ponovnih nemirih iz vseh delov države. Pristaši odstavljene vlade organizirajo oborožen upor med plemeni, ki so protivna sedanji vladi. Ahmed beg Zogu baje pripravlja obširno akcijo vstašev ter namerava udreti v Albanijo hkrati od dveh strani, pri Skadru in pri Ohridu.

Atentati v Sofiji. Dne 20. t. m. je zletelo v Sofiji v zrak poslopje pol. policije. Šef policije je ubit. Katastrofo je povzročil atentat dosedaj neznanih zarotnikov.

Padec grške vlade. Grški kabinet je vsled nezaupnice parlamenta demisioniral. Novo vlado bo najbrž sestavil Kafandaris. Razmere v Grčiji še niso urejene. Nemiri se dogajajo v vseh delih države ter so večinoma političnega značaja. Največ preglastic delajo oficirji, ki se vmešavajo v politiko; vojni minister je radi tega ostro prepovedal častnikom aktivno sodelovanje v političnem življenju.

Reorganizacija Mussolinijeve milice. Fašistovka vlada je na podlagi predlogov poveljnikov posameznih miličnih okrožij izdelala načrt za reorganizacijo milice. Iz milice bode odpuščeno moštvo, ki se je izkazalo kot nedisciplinirano; izvršila se bode tudi velika revizija častništva. Mussolini namerava velik del častnikov v milici zamenjati z onimi iz redne vojske. Po reorganizaciji se bo vršila prisega kralju, ki se mora izvršiti najpozneje čez 2 meseca. Na reorganizacijo fašistovske vojske posebno silijo liberalci, ki opominjajo vlado, da končno uvede v državi red in spoštovanje zakonov, drugače se bodo liberalci pridružili opoziciji.

Nova razkritja o umoru poslanca Matteottija. Preiskovalno sodišče je po zaslišanju raznih prič dobilo precej novih podatkov o pripravah za ta grozni zločin. Dognano je, da je glavni krivec Dumini imel šest pomočnikov, s katerim je zločin pripravil in izvedel. On in petorica so zaprti, šestega pa ni. Rimsko glasilo popolarov sedaj razkriva, da je ta šesti neki Panseri, ki je bil spočetkoma poslušen, pozneje pa uporen proti izvršitvi umora. Ker se je bilo bati izdaje, ga je dal Dumini kratkotamo umoriti. Panserijevo truplo so spravili v bolnišnico, secirali in pokopali na bolniškem pokopališču. Najprej se je domnevalo, da je to truplo umorjenega poslanca Matteottija.

Novi jugoslovanski konzulat. V Bratislavi na Češko-slovaškem je počel z delovanjem novoosnovani konzulat SHS. Za konzula je imenovan Berič. Konzulat bo opravljal agende za Slovaško in Podkarpatsko Rusijo.

Rusija in Mala antanta. V Pragi je te dni prevzel poslaniške posle novi sovjetski poslanik Ovsejenko. Ob tej priliki je dal časopisju nekaj pojasnil ter se je izjavil med drugim tudi o razmerju Rusije do Male antante. Po njegovih izjavah je odnošaj Rusije do Male antante sledeč: Mala antanta je oživotvorjena z namenom, da konsolidira položaj, ki je nastal po mirovnih ugovorih. Rusija ta položaj ne smatra stabilnim. Sedanji ugovori ne morejo garantirati miru ter povratek rednih razmer v Evropi. Izmed Rusije in Čehoslovaške ter Jugoslavije ne postoje nikake resne diference, nič principijelnega, kar bi moglo ogroziti sporazum. Med Rusijo in Rumunijo dela prepada Besarabsko vprašanje in dokler to ni rešeno, je vsak sporazum nemogoč. — Rusija se ne namerava zbog Besarabije zaplesti v vojno. Misli, da vlada med merodajnimi rumunskimi krogi toliko uvidevnosti, da bodo krenili po onem potu, ki vodi do mirne rešitve. Rusija je svojo voljo povedala Rumuniji na dunajski konferenci in od te ne bo nikoli odnehala. Govorice o poljski intervenciji so naravnost nesmiselne, ker Rusija sploh ne namerava nastopiti s silo. Poljska vendar ne bo branila neurejene razmere v Rumuniji. Poleg tega pa imajo Poljaki preveč opravka s svojimi tužnimi razmerami, da bi se mogli baviti z zunanjo-političnimi avanturami, ki so dvomljivega izida. Rumunija je popolnoma izolirana in ta okolnost bo prisilila njene politike, da skušajo urediti Besarabsko vprašanje na novi mirovni konferenci. Rusija bo na tako konferenco z največjim veseljem pristala, toda samo pod pogojem, če se vrši na bazi dunajskih predlogov.

Zblizanje med Francijo in Rusijo. Francoski vladni predsednik se je brzojavno obrnil do sovjetskega zunanjega komisarja Čičerina ter naznanil, da sedanja francoska vlada resno pripravlja vzpostavitev normalnih odnošajev med obema državama ter je izdala že naredbo, po kateri dobijo rusko-sovjetski državljani vizum za potovanje v Francijo, želi se pa, da Rusija to nakloni tudi francoskim državljanom. Čičerin je Herriotu takoj odgovoril, da bo Rusija v istem prijateljskem duhu obravnavala to in vsa druga vprašanja ter da iskreno pozdravlja odločitev francoske vlade.

Kongres baltičkih držav se bo letos vršil meseca avgusta. Glavni predmet razgovorov bo udejstvovanje baltičkih držav na prihodnjem zasedanju Zveze narodov. Te konference se udeleži tudi Poljska.

Iz Slovenije.

Letošnje birne v lavantinski škofiji izkazujejo do zdaj naslednje številke: V Apačah 248, v Prekmurju 12.953, v Mariboru 1196, na Koroškem 1049, v Celju 1853, v dekaniji Braslovče 1737 in v dekaniji Šmarje 2884 birmanih, skupaj 21.920.

Posredovanje slovenskih radikalov. Za podaljšanje Pašič-Pribečevičevega režima sta se potegovala v Beogradu radikala Grafenauer in Kregar od Stefanovičeve radikalije. Doma se ti ljudje še pokazati ne morejo pri občinskih volitvah, v Beogradu pa »posredujejo.« Radikal dr. Ravnihar je bil vsaj toliko pošten in ker so ga žerjavovci ogoljufali za mandat, je odsvetoval nadaljevanje tega režima.

Junaštvo orjunciev. V trgu Dravograd se je ustanovila pred dnevi v gostilni »Korotan« krajevna organizacija orjunciev. Ker pa je včlanjen v tej organizaciji tudi podporočnik Križ tukajšnje posadke, je ob času ustanovitve admiral celo četo vojakov, katerih dolžnost je bila, da odvrnejo vsak morebitni napad na orjunaše. Orjunci so nato močno zastraženi zborovali brez vsake skrbi naprej. Ker je vsakemu vojaku prepovedano se udeleževati političnih sestankov ali pripadati kakšni politični organizaciji, prosimo gg. poslance Jugoslovanskega kluba, da stavijo na g. ministra vojne in mornarice vprašanje, ali mu je znano, da je podporočnik Križ dravogradske posadke redni član najbolj teroristične organizacije v Sloveniji ter tudi jasno kaže svoje politično mišljenje. Čudimo se gosp. Pušnik kot najemnici gostilne, da ona daje pristrežje organizaciji, katera je po nekaterih delih popolnoma sorodna Čarugovi tolovajski tolpi. Naj bo prepričana, da bo imela odslej dovolj prostora za orjunaše v svoji gostilni, kamor ne bo nihče od poštenomislečih in red ljubčih ljudi več zahajal. — Eden v imenu mnogih občanov.

Bošta imela priliko si ohladiti orjunstvo pred sodiščem. Iz Hoč pri Mariboru poročajo: Pri nas smo tako nesrečni, da vzmernjata naš mirljubni kraj dva orjunska naprednjaka in sicer g. učitelj in g. postajenačelnik. Postajenačelnik je dokazal svojo balkansko kulturo ob priliki povratka Orlov iz Hoč. Ravno taka surovina kot postajenačelnik je tudi še mladostni vzgojitelj naše mladine. Radi enake olike sta ta dva gospoda oba v policajdemokratski stranki in v orjuni. Kot demokratska orjunaša se zanimata tudi za volilne imenike in za občinske volitve. Pred dnevi sta prišla k županu in si pustila predložiti volilni imenik. Kar meni in tebi nič sta začela njima ter njunemu prepričanju neljube volilce črtati iz volilnega imenika. G. učitelj je mislil, da je uradno potrjeni volilni imenik kaka šolarska naloga, g. načelnik pa, da je ta dokument kaka železniška »vavja«, ki se jo lahko premika sem in tja. Županstvo je poskrbelo, da bosta ta dva gospoda povabljena pred sodišče, kjer jima bodo povedali, da uradno potrjeni volilni imeniki niso kak šolski zvezek, po katerem lahko črta g. učitelj, in ne železniška »vavja.« Sodišče je že ukrotilo precej preveč vročekrvnih orjunciev na Štajerskem, še bo ta dva junaka, ki kot naprednjaka rogovilita po Hočah.

Zelje in pritožbe od severne meje. Iz Št. Ilja v Slov. goricah smo prejeli: Prebivalstvo obmejnih krajev se vozi večkrat v Maribor ter druge kraje. Neprestano na slišimo od obmejnega prebivalstva, da zamuja zjutrajni vlak in potem mora čakati na prihodnjega do preko 9. ure popoldne. Ta drugi vlak ima kar največkrat zamudo in pricina v Mariboru šele tako enkrat po 11. uri. Ako bi hotel človek od severne meje potom tega drugega vlaka kaj opraviti na mariborskih uradih, je to izključeno, ker ob 11. uri že čaka po hodnikih pred uradnimi prostori toliko ljudi, da oni ki pridejo po 10. uri, sploh taisti dan ne pridejo na vrsto. Veliko in upravičenih pritožb je slišati od raznih strank radi dunajskih vlakov, ki nočejo sprejemati navadnega, preprostega prebivalstva. Navaden človek od severne meje, ki bi se hotel poslužiti dunajskega vlaka, bi moral imeti od vseh mogočih carinaric in iz Beograda najmanj 10 dovoljenj. Merodajni faktorji glede dovoljenja voznje z dunajskim vlakom iz Št. Ilja v Maribor in obratno so cariniki. Kolikokrat se je že zgodilo, da so orožniki, ki poznajo obmejne ljudi, šli narodu glede voznje z dunajskim vlakom na roko, a cariniki so bili proti in ni šlo. Ko so pa hotele zadnjič enkrat gospe in gospodične iz Ruš iz Št. Ilja v Maribor z dunajskim vlakom, jih je brez vsakih ovir stiščal v vagon en dober znanec-carinik. Naši poslanci se bodo morali zainteresirati za to, da se bo smel tudi navaden človek peljati z dunajskim vlakom. Saj imamo na postajah orožnike in finančno stražo, ki lahko preišče vsakega sunljivega, ki bi se hotel uriniti na dunajski vlak, Velevažno in nad vse koristno za Št. Ilj in celo severno mejo bi bila tovarna postaja v Št. Ilju. Ubogo obmejno prebivalstvo mora sedaj dovažati vse potrebno na vozovih iz Maribora in Pesnice, ako pa bi bil tovorni kolodvor tudi v Št. Ilju, kolika odpomoč bi bila to! Letos je n. pr. obilno sadja po obmejnih krajih, koliko dražje bi se lahko to prodalo, ako bi ne bila prevoznina na Pesnico ali v Maribor na vozovih tako draga. Šentiljčani bi si radi n. pr. naročili premog in druge potrebščine, a je zopet prevoz tega blaga na vozovih iz Pesnice v Št. Ilj predrag. Da postane obmejni Št. Ilj tudi res redna postaja za tovore, za to zadevo se bodo morali zavzeti naši poslanci v Beogradu.

Premog so odkrili. Iz Makol pri Poljčanah poročajo: Makolski rojak in posestnik Anton Znidar se je mudil pred vojno v tujini, kjer si je pridobil veliko in temeljitega znanja v rudokopski stroki. Po končani vojni je ta mož prevzel v zakup stare premogovne jame v Makolah. S časom si je priboril celo lastninsko pravico v jamah in začel iskati večje plasti prvovrstnega premoga. To delo je stalo vsrajnega podjetnika ogromne stroške, a trud ni bil zaman. Pred dobrimi 14 dnevi so zadeli Znidarjevi rudarji na obilne plasti kovaškega premoga, ki je po svoji kakovosti edini v Jugoslaviji in se lahko kosa z istim na Češkem in Moravskem. To odkritje premoga je velik bla-

gor ne samo za makolsko okolico, ampak za Slovenijo in Hrvaško, kjer sploh ni bilo premoga za kovače. V makolski okolici se nahaja v velikih množinah tudi fini svitli premog, treba bi bilo za izrabo tega ogromnega premogovnega kapitala več takih podjetnih, vstrajnih in delavnih mož, kakor je makolski Tone Znidar.

Orjunki nacionalisti v objemu z Nemci. Iz Šoštanja poročajo: Del orjunciev v Šoštanju je sestavil skupno listo z Nemci, oziroma pravilno rečeno: z nemškutarji, v zahvalo za preganjanje Slovencev v času pred vojno v Šoštanju. Ker so to storili orjunci, je to eminentno narodno delo, ako bi storil to kdo drugi, bi bilo to narodno izdajstvo. Heil, Heil, Heil!!!

Naš shod v Škalah in socijalni demokratije. V nedeljo, dne 20. t. m., se je vršil pri nas shod SLS, kateri je bil zelo dobro obiskan. Poslanec Vladimir Pušenjak je podal izčrpno poročilo o političnem položaju, opisal boje in delo naših poslancev ter pozival k delu za dosego sijajne zmage pri občinskih volitvah. Dobro nam je opisal rdeče brate socijalne demokratije, osobito je bičal njih nasilni način agitacije. Ko je omenil, da grozijo socijalni demokrati rudarjem, da bodo izgubili delo v rudniku, ako ne volijo socijalnih demokratov, je napravil par medklcov socijalni demokrat Pevec, ki pa je moral na zahtevo zborovalcev takoj utihniti. Po govoru poslanca, katerega so zborovalci navdušeno odobraval, je dobil besedo socijalni demokrat Pevec, ki je trdil, da socijalni demokrati ne agitirajo z gmojnimi rudarjem, a več navzočih rudarjev mu je v obraz povedalo in navedlo slučaje nasilne agitacije socijalistov. Bridke je moral poslušati Pevec od zborovalcev, tudi od žensk, in je lahko uvidel, da je socijalistom pri nas odklenalo. Nastop socijalista Peveca pa je nas domačine brez razlike — kmete, obrtnike in rudarje — navdušil za nadaljnjo vztrajno delo za sijajno zmago naše stranke. Zmagala bo naša lista, katere nosilec je naš vrli, za vse dobro vneti župan, ki skrbno gospodari v občini in deluje za dobrobit občine in občanov. Domačini pa ne bodemo volili socijalnih demokratov, ker je 1. nosilec njih liste od drugod privrzanec socijalist Rednak, ki je izstopil iz katoliške vere in prestopil v pravoslavlje. Rednak bi rad postal župan, mi pa kot katoličani ne rabimo župana druge vere, kakor tudi na Ruskem ne bi nikdo volil katoličana za župana. Priporočamo Rednaku, naj s Pevecem poskusita srečo v Rusiji. Privoščimo Rednaku, da postane župan na Ruskem z dobro plačo, Pevec pa na socijaldemokratski način masno plačani občinski tajnik na Ruskem. 2. Socijalnih demokratov ne maramo, ker so povsod, kjer so dobili občino v roke, slabo gospodarili in nalagali velikanske občinske doklade davkoplačevalcem, da so mogli masno plačati svojega župana in tajnika. 3. Rednakove rdeče liste ne bomo volili, ker so na isti nedoletni fantiči, ker niso dobili boljših kandidatov. 4. Socijalni demokrati so pri volitvah v okrajih, kjer so prej imeli cele občine v rokah, strahovito propadli, so vobče razpadajoča stranka. Ljudstvo jih ne mara, ker so centralisti, ki iščejo, ne za ljudstvo, temveč za sebe rešitve in pomoči v Beogradu, nasprotujejo pa zahtevi ljudstva po osamosvojitvi, po avtonomiji. 5. Domačini, kmetje, obrtniki in rudarji, bomo volili domače, katoliške može, ki poznajo naše razmere in težave, krivoverca pa naj izvolita za župana Rednak in Pevec, ki nista naša domačina.

Orjunska kandidatna lista v Velenju. Pri nas smo tako srečni, da imamo celo pet list z občinske volitve. Posebnost za naš trg je orjunska lista, katero sta sestavila učitelj Stopar in zdravnik Žizek. Žizek naj bi se spomnil na čase v Vojniku, zna se zgoditi, da dobimo drugega zdravnika v Velenje, saj v rudniku ni nikdo z njim zadovoljen, potem bo pa imel prav obilo časa za orjunsko politiko, katero bo lahko noč in dan uganjal s tovarišem Rihtarčem iz Šoštanja. Stopar je letal po Šaleku, Št. Vidu, posluževal se laži, nastopal tako, da bo treba državnemu pravdniku poseči vmes. Na za učitelja nedostojen način je pridobil več naših pristašev, da so podpisali orjunsko listo. Cisto gotovo je, da bodo sedaj svoje podpise preklicali, ker bomo mi celo listo objavili, da bo svet vedel, koliko demokratov kot kandidatov šteje ta lista. Sliši se, da je orjunsko listo podpisal tudi občinski tajnik, ali iz nevednosti ali pa iz goreče ljubezni do orjune, ne vemo. Bomo, če je ta vest resnična in bo on junaško vztrajal na listi, tudi tega moža malo opisali, da bo svet spoznal stebre te liste. Sigurno je, da niti kandidati sami ne bodo volili te orjunske liste, volita jo naj le Stopar in Žizek, mi si pa bomo za vedno zapomnili kandidate te — slavne liste.

Nekaj o razmerah med rudarji v Šaleku. Pred kratkim se je vtihotopil na naš shod zaupnikov nek socijalni demokrat, ki je takoj ravnatelj rudnika ovadil rudarja, ki je kritikoval gospodarstvu v rudniku. Socijalni demokrati so lahko ponosni na svojega pristaša, ki ovaja tovariša-delavca iz same ljubezni do kapitalističnih mogotcev. Drugod bi bil tak delavec nemogoč, delavci bi solidarno zahtevali njegovo odstranitev, pri nas ga pa bodo gotovo ščitili socijalni demokrati. Socijalne demokratije kličemo tudi na odgovor radi tega, da so dobili »Urtaub« na nedoločen čas samo rudarji, ki niso organizirani pri socijalistih, dočim so ostali na delu vsi socijalisti. Vprašalo se bode v mini-

strstvu, ali je to zakrivil g. Močnik, ali pa ste delali socijalisti roko v roko z njim. Mi bomo posvetili v to zagonežno zadevo!

Uspešno delovanje Sadjarskega in vrtnarskega društva za konjiški okraj. Iz Konjic poročajo: Za tukajšnji okraj se je ustanovila v mesecu juniju t. l. prepotrebna podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva. Priglasilo se je precejšnje število novih članov, osrednje društvo pa je odstopilo direktne člane, naročnike »Sadjarja in vrtnarja«, iz celega okraja novi podružnici. Prvi odbor — predsednik Casl Janko, Žiče, podpredsednik Obrul Franc, Čadram, tajnik in blagajnik Brglez Franc, Čadram, odborniki: Winter Jože, Zreče, Golež Franc, Vitanje, Zdobc Jože, Žiče, Berč Alojzij, Spitalič, Friedl Franc, Št. Jernej — vabi tem potom k pristopu vse, katerim leži procvit sadjarstva in vrtnarstva na srcu. Članarina znaša letno 25 din., s katero je plačan obnem mesečnik »Sadjar in vrtnar.« Nove prijave s članarino sprejema podružnični tajnik, ki vabi istočasno vse cenjene člane, ki so na dolgu s članarino, da jo poravnajo v najkrajšem času. Gospodarji in prijatelji sadjarstva in vrtnarstva, oklenite se nove podružnice! — Odbor.

Sadjarsko in vrtnarsko društvo, podružnica Mozirje. V nedeljo, dne 27. julija t. l., se vrši po prvi sv. maši v hotelu Nazarje podučno predavanje. Na tem sestanku se bode govorilo o spravljanju sadja, prodaji istega, sortiranju, obiranju, naročitvi dreves ter razgovor radi prireditve sadne razstave za okoliš Mozirje-Rečica ob Paki in Braslovče. Sosedne podružnice vabimo, da se v velikem številu tega sestanka udeležite. Nadalje priredi naša podružnica enaki podučni tečaj na splošno željo in prošnjo in sicer prihodnjo nedeljo, dne 10. avgusta t. l. in sicer pri Sv. Frančišku po prvi sv. maši za Bočno-Frančišek in Rečico ob Savinji, po drugi sv. maši na Ljubnem, in Ljubno-Luče in Solčavo, in popoldne po večernicah pa v Gornjemgradu za Gornjigrad-Novostiško in sicer pri vseh farah v šoli. Pridite sadjarji, kmetice, fanti in dekleta, ker se bodo govorilo o vseh predmetih, kar ima kmet za prodati, naj se nihče ne izgovarja: brez mene bodo že opravili, če prireditelji žrtvujejo celi dan, boš tudi ti sadjar v tvojem lastnem interesu podelil na polju sadjarstva svoj prosti čas. Agitirajte in pridite v velikem številu!

Nesreča v Višnjigori. Franc Potokar iz Višnjegore na Kranjskem se je igral s samokresom, o katerem je mislil, da ni nabit. Ko je revolver neoprezno nameril na svojo sestro, se je orožje nenadoma sprožilo in krogla je zadela sestro smrtno v srce. Brat je po nesrečnem slučaju pobegnil in ker ga dosedaj še niso našli, se boje, da je v obupu učnil samomor.

Najden anemometer. V bližini Slivnice, v neki šumi, je našel kaznjeneček Nikola Modrič en anemometer (Windmesser) s kaseto. Lastnik se lahko zglaši pri okrajnem glavarstvu v Mariboru v sobi št. 15, pritličje, kjer se mu anemometer s kaseto vred vrne.

Na potu čez Planinko na Pohorju je izgubil neki hribolazec srebrno žepno uro. Pošten najditelj je naprošen, da jo proti nagradi odda v Cirilovi tiskarni v Mariboru.

I. Vesenjaki:

Slomšek živi.

(K mladinskim dnevom.)

Na svečanostih v proslavo 200letnice Kanta se je med drugim naglašalo od raznih strani, kako stremi sedanjost za tem, da poda življenju metafizično podlago. V Königsbergu je torej »cvet nemške znanosti« dejansko ob slavnosti slovesno proglašil bankerot nacijonalizma in materijalizma, Haeckelove monistične filozofije in Ostwaldove energetike. Priznati si je moral, da ni našel, oodnosno ustvaril v svojem iskanju in svoji borbi poleg krščanstva in proti krščanstvu sistema, ki bi zadovoljil sodobnega človeka.

Kako daleč pred tem cvetom učenosti, pred temi reprezentanti vede in izobrazbe so one vrste, ki se bodo zbiralale ob mladinskih dnevih, da z globokim prepričanjem, jasno in samozavestno izpovejo svoj svetovni nazor in izpričajo harmonijo svojega življenja! To, kar drugi tavajoče iščejo, po čemur v svojih zdvojenih, nezadovoljnih in neutešenih dušah hrepenijo, ima že naša mladina od svojih očetov in svojih vzgojiteljev. Na kratko: Slomškov duh je, ki živi in vedno znova prekvasi naše slovensko ljudstvo; naše duhovništvo pa je po svoji ogromni večini nosilec in oznanitelj Slomškovega duha. In če gremo v dnevih skupnega slavlja in resnega dela tako ponosno in navdušeno svojo pot, se pač moramo hvaležno spominjati njega, ki nam je smotreno-veščje udaril temelje.

Vsa skrivnost Slomškovega vpliva je v dejstvu, da je znal poljudno povedati ljudstvu to, kar je zasnoval njegov um in česar je bilo polno njegovo srce. In če še tako slavimo pesniškega genija sodobnega Prešerna, vendar lahko trdimo: brez Prešerna bi slovenski narod bil sicer literarno revnejši, toda živel bi, brez Slomška in njegovega dela pa ne. Slomšek je štajerskemu ljudstvu neizmerno poglobil njegovo versko življenje in s tem dvignil moralno silo, Slomšek je napolnil ljudska srca s prekipe-

Schicht

Pravo Schicht-ovo milo z znamko „Jelen“

je bilo, je in bo vedno ostalo najboljšo! Pri nakupu pazite na ime „Schicht“ in na znamko „Jelen“.

vajočo ljubeznijo do slovenske zemlje in materine besede ter ga tako usposobil za življenje in odpor. Kot duhovnik, pesnik in pisatelj je uveljavil svoj neprekosljiv pedagoški talent.

Dandanes ljudstvo splošno toži, da kljub visokemu številu ljudskošolskih učiteljev in kljub gostim, večrazrednim šolam mladina sorazmerno manj zna in se posebej manj za življenje nauči, kakor se je poprej. Veste, kje je vzrok? Slomškov duha in Slomškov pedagoške praktičnosti ni več v ljudski šoli, ali pa je le tukaj in tam. Duša naroda in ljudske življenjske potrebe so pretežno večini sodobnega učiteljstva neznanе in šolska uprava dela pod vplivom tistih, ki hočejo »reševati« iz spon mračnega »nazadnjaštva« in »kmetavzarstva«, pa nudijo frazo mesto vsebine, prazne pleve, namesto klenega zrna: ubit lonec hoče konkurirati s čistim zvoncec! Ko bo v šoli Slomškov duh spet zavladal, bo gotovo razmerje med šolo in ljudstvom vse drugačno, kakor je večinoma dandanes! Pa se čudijo nepoučeni, zakaj in kako to, da ima naš duhovnik takšen ugled med ljudstvom. Prav preprosta in enostavna reč je to: on je nosilec Slomškovega duha, učitelj pa ne in ljudstvo pač ve, kaj je strup in zdravilo, kaj kamen in kruh!

Kot sin romantike je bil Slomšek v duhu Herderjevem in Schleglovm poln ljubezni do domovine in narodnega jezika ter se je posvetil narodni vzgoji. Njemu se je v praktičnem življenju in pisateljevanju posrečilo sijajno dokazati, kako je prosvetno delo v narodnem duhu v popolnem skladu z versko vzgojo. Ravno s tem pa je najdočilnejše in tudi najugodnejše vplival na mišljenje in delovanje ljudstva in vseh njegovih organizatorjev in voditeljev. Posebej je v duhu romantike gojil leposlovje ter svoje učence navajal k pisateljevanju in pesnikovanju. Ustvaril je naravnost svoj slog v prozi. Zadnji izrazit zastopnik tega sloga je pisatelj nabožnih spisov in žurnalist starina Segula. Sicer pa Slomškov duh in slog veje iz vseh spisov in propovedij štajerske duhovščine do najmlajših sedanjih reprezentantov. Ako pregledujemo vrste sedanjih delavcev duhovniškega stanja na izobraževalnem, gospodarskem in političnem polju, zamoremo in moramo konstatirati, da je ob vseh modernih metodah in sredstvih temelj vedno isti: iz naroda so vsi, za narod delajo, kakor so se navduševali in si prisegali kot mladeniči-bogoslovci v svojem literarno-izobraževalnem društvu, ki so mu po pravici in zavedno dali ime »Slomšek.«

Če greš po naši ljubi slovenski zemlji, slišal bodeš naše pastirčke, ki žvrgole kakor škranjčki zopet in zopet svoje »Preljubo veselje, o, kje si doma.« V somraku hitijo domov s polja utrujene žanjice in vendar se veselo razlega pesem: »Venček na glavi se...« V marsikateri hiši še vidimo, kako čuvajo kakor zlat zaklad »Drobtinice.« Ne mine tudi vesela družba, kjer ne bi vsaj enkrat zapeli »En hribček bom kupil.« To vse je naš Slomšek, ki živi, nas krepi in dviga. Zato ob mladinskih dnevih ne pozabimo njega, ki je in ostane naš vzor.

Ko poglobljamo in razširjamo naše krščansko narodno prosvetno delo, se spoštljivo klanjamo svojemu duševnemu očetu in geniju.

Dnevne novice.

Pozor na modri križ in položnice! Znamenje, da naročnina konča s 1. ali 15. avgustom. »Straža« stane mesečno 7 din., četrletno 20 din. in polletno 40 din. Zaradi zakasnele naročnine izostale številke se naknadno ne pošiljajo. V vprašanja v oglasnih zadevah se odgovarja samo takrat, ako je poština za odgovor priložena. — Upravništvo.

Grozodejstva v Makedoniji. Pred nekaj dnevi je krožilo po listih poročilo o velikem boju med orožniki in veliko komitsko četo blizu Kosovske Mitrovice. Kmalu nato so pa dr. Korošec, predsednik skupščine Jovanovič, dr. Spaho in Lazič sprejeli sledečo brzojavko: Uradno poročilo, da je bilo v selu Galice ubitih 120 razbojnikov, ne odgovarja resnici. Glasom podatkov, ki smo jih dobili iz Mitrovice, se je borba vršila le proti 19 razbojnikom, a se je potem borba spremenila v pravi pokol mirnih seljakov. Tri vasi so popolnoma razrušene, prebivalstvo je pobito, vse imetje izropano. V imenu Boga in človečanstva, delajte za zaščito in rešitev mirnih državljanov! — Ferad Draga, narodni poslanec (predsednik džemijeta).

Zadušnica za Milorada Draškoviča. Dne 21. t. m. se je vršila v Beogradu zadušnica za pokojnega Milorada Draškoviča, katere so se udeležili vsi predstavniki parlamentarnih grup.

Odkritje novih mozaikov v Solinu. V predelih »Zubanovec« in »Grudinec« v Solinu se je posrečilo odkriti nove mozaike, ki s svojo veličastnostjo, živimi barvami in okusno izdelavo nadkriljujejo vse dozdej pri nas odkrite rimske mozaike. Z raziskovanjem se nadaljuje in pričakovati je še več novih odkritij.

Nevaren vlomilec umrl. V Zagrebški bolnici je umrl na jetiki nevaren vlomilec Ahmed Čvorak, ki je svojčas zagrebški policiji s svojimi predrznimi vlomi delal obilo preglavic. Kradel je že od svoje mladosti dalje, v pravega velemestnega vlomilca se je pa razvil še le po preobratu. V Zagrebu je izvršil nebrot predrznih vlomov, da mu je slednjič že policija sama dala naslov: Kralj vlomilcev. Končno je padel v roke policije, iz zaporov pa je skušal na drzen način pobegniti. Radi majhne boleznj je prišel v bolnico, kjer si je na zviti način preskrbel revolver, nato pa pobegnil skozi okno bolnice na streho; beg so kmalu opazili in začel se je lov po strehah, kakor ga vidimo le v filmu. Streljalo se je na obeh straneh, končno pa se je vlomilec utrudil ter se udal premoči. Sedaj so bolje pazili ter mu onemogočili vsak beg. Vsled pomanjkanja svobode se ga je lotila sušica, kateri je podlegel.

Mati in dvoje otrok utonilo. V Vukovaru je vladala zadnje dni strahovita nevihta z močnim nalivom. Po mestu so divjali hudourniki, ki so izkopali na ulicah celo tlak ter ga odnesli v Donavo. V takem vremenu se je vračala domov od dela delavka Liza Herman. V naročju je nosila osemesečno dete, z roko pa vodila šestletnega sinčka. Ko je prišla na glavni trg, je dečka nenadoma voda spodenla. Mati se je zagnala za njim, da ga reši, v tem trenutku pa ji pade dete z naročja in voda odnese z otroci vred tudi mater. Na njeno vpitje so jo skušali nekateri meščani rešiti, toda vsak poskus je bil zaman.

Strahovit zločin v Pozeži. Neka Minka Rozenberg iz Požege na Hrvaškem je dala svojo gostilno v najem Milanu Milašiniču. Ker najemnine že par let ni plačala, mu je lastnica sodnim putem najemščino odpovedala in Milašinič je bil deložiran. To je na njega tako vplivalo, da je naravnost pobesnel; planil je v gostilno z nožem v roki ter navalil na lastnico. Zadal ji je nevarno rano, potem pa je planil nad njeno sestro ter ji zasadel nož v hrbet. Nesrečna žrtev je imela še toliko moči, da je pobegnila na ulico ter priklicala pomoč, nato pa se je zgrudila mrtva. Morilec je pobegnil ter se nekaj časa skrival v okolici mesta. Redarstvo je slednjič njegovo skrivališče odkrilo ter ga aretiralo.

Čudna želja — rad bi videl sina viseti. Oče razbojnika Prpiča Velikega je vložil na osješko sodišče prošnjo, da se mu dovoli polovična vožnja po železnici, da pride gledat justifikacijo svojega sina. Pravi, da mu je ta sin bil vedno najljubši ter bi ga rad videl tik pred smrtjo.

Samomor z otrokom v naročju. V Novem Sadu se je vrgla pod vlak žena občinskega sluga Ilona Krämer. Pod pretvezo, da si bo ogledala tunel, je šla z majhnim detetom v naročju proti vlaku ter se vrgla pod lokomotivo. Kolesa so mater popolnoma razmesarila, dočim je dete po čudovitem slučaju ostalo nepoškodovano. V smrt je šla vsled rodbinskih preprirov.

Azijska kuga v Makedoniji. Poročali smo že, da se je v Solunu pojavila azijska kuga, na kateri je obolelo več oseb. Naše oblasti so na meji odredile stroge mere, da se ne bi bolezen prenesla na naš teritorij, pa vkljub vsej opreznosti se je kuga pojavila v par macedonskih vaseh, ki leže ob meji. Sanitetna oblast je odredila strogo kontumaciranje vasi, kjer se je bolezen pojavila. Sreča je, da ne nastopa bolezen epidemično, ampak da se pojavlja le samo v redkih slučajih.

Vinska kriza v Dalmaciji. Vinska trgovina v Dalmaciji popolnoma miruje. Prodajo se samo neznatne količine, koliko jih porabi domači konzum. V inozemstvo se ne izvažajo. Dosedaj je v Dalmaciji še 160.000 hl vina neprodanega. Cene v zadnjem času padajo.

Pridelek krompirja v naši državi. Ministrstvo poljpre-vrede službeno objavlja podatke o letošnji letini. Po teh podatkih še najbolje kaže pridelek krompirja, katerega bomo lahko izvozili v inozemstvo 1200 vagonov. Sama Slovenija bo izvozila nad polovico te količine.

Kaj je z zakonom o pridobitvi državljanstva?

Često smo že opozarjali na krivice, ki izhajajo iz tega, da še vedno po tolikih letih nimamo zakona o pridobitvi državljanstva. Isto je storil tudi »Slovenec« in često zagrebški »Der Morgen.« Pa vse je zastoj, naši zakonodajalci se pač nočejo spomniti na potrebo takega zakona. Pa to še ni vse, da takega zakona ni, ampak glavno je to, da se s prizadetimi ljudmi ponekod silno brezobzirno postopa.

Da se bo razumelo, razložimo stvar še enkrat nakratko: Državljanstvo naše države se je dalo pridobiti samo potom opcije. Optirali so pa mogli samo oni, ki so lahko dokazali, da so jugoslovanske krvi in plemena, torej si ni mogel pridobiti našega državljanstva nihče, ki je po plemenu in krvi recimo Nemeč ali pa severni Slovan in če še tako dolgo prebiva nepretrgoma na našem ozemlju. Ljudi, ki jih je preobrat zatekel z domovinsko pravico kakega kraja izven naše države in ki niso mogli dokazati jugoslovanske krvne in plemenske pripadnosti, če tudi so se z našim življenjem popolnoma asimilirali, so naše oblasti pozivale, naj se poslužijo starega avstrijskega zakona o pridobitvi državljanstva. Ta zakon pa zahteva: 1. Prosilec mora nepretrgoma 10 let bivati v neki občini, 2. od te občine si mora pridobiti zagotovilo sprejema v občinsko zvezo za slučaj rešitve njegove prošnje za državljanstvo, in 3. se mora dati takoj izpisati iz občinske in državne zveze svoje dosedanje pripadnosti. Tem točkam je večina takih prosilcev prav lahko zadostila. Saj bivajo mnogi na našem ozemlju že skozi par generacij in občine jim prav rade zagotovijo sprejem. Tudi izpis iz drugih državnih zvez, recimo iz avstrijske, se je prav hitro izvedel.

Sedaj pa pride krivična in težka točka. Ljudje, ki so pred leti sledili tem navodilom naših oblasti, so danes v pravem pomenu besede brezdomovinci, ker so iz prejšnje svoje države izbrisani, v našo pa niso sprejeti. Pri nas živijo, delajo in izpolnjujejo vse dolžnosti, postopa se pa z njimi ravno tako kot s tujci, ki se samo začasno bavijo pri nas. Tak nesrečni brezdomovinec ne dobi od nikoder potnega lista in sedaj si lahko mislimo, kake posledice ima to za prizadetega. Pa vse težave in škoda bi se še dale prenesti, če bi mnogi naši oblastni organi imeli več smisla in čuta za položaj takih ljudi, ki se traktirajo kot tujci, a niso tujci. Vzemimo primer: Rodbina N. N. živi že skozi par generacij v nekem slovenskem mestu. Člani te rodbine so imeli že desetletja domovinsko pristojnost v naših krajih. Zadnji glavar rodbine pa dobi še pred vojno državno službo na Dunaju in s tem tudi za sebe, ženo in nedoletne otroke avtomatično domovinsko pristojnost na Dunaju. Ko več let na Dunaju službuje, pride zopet službovat v Slovenijo

in še predno si je tu domovinsko pravico pridobil, zateče celo rodbino preobrat in oni so tujci — Avstrijci, ker po svojih prednikih niso Jugoslovani po krvi in plemenu in ne morejo za to optirati. V mnogih slučajih se je zgodilo, da si je oče tudi tu v Jugoslaviji kot državni uradnik zopet pridobil domovinstvo in državljanstvo, a njegovi otroci, ki so med tem že dorasli, so še vedno Dunajčani in si ne morejo pridobiti državljanstva, ker ni za to zakona. Najhujše je pa še to, če so se potegovali za našo državljanstvo, se dali po navodilu oblasti iz prejšnjega izpisati in niso sedaj že leta in leta nikjer. Če pride tak človek po potni list, se ga pošilja od Poncija do Pilata in znani so celo takki slučajji, da so isti uradniki, ki so poprej veleli, naj se izpiše iz prejšnjega državljanstva, danes človeka nahlulili, češ: Kdo vam je pa rekel, da se izpišete in da niste danes nikjer državljan!

Če se že mora ostati v občutnem pomanjkanju zakona o državljanstvu, bi pa vlada vendar morala izdati nalog, ali pa bi politične in policijske oblasti v svojem delokrogu same uredile primerno postopanje s temi ljudmi, ki se za državljanstvo potegujejo, a ga ne morejo doseči. Po mestih se n. pr. vsako leto ali pa še večkrat na raznovrstne načine popisujejo in kontrolirajo tujci-inozemci. Dotični, ki je izdal to naredbo, je pod tujci gotovo mislil one, ki bivajo pri nas samo začasno. Naredba se pa izvaja tako, da se popisuje in kontrolira sploh vse, ki še nimajo našega državljanstva. To ni pravično in končno tudi ni pravilno, ker oni, ki so se dali izpisati iz svoje prejšnje države, sedaj vendar niso več inozemci.

Vlada bi napravila dobro za državo, če bi zakon o pridobitvi državljanstva ne samo nujno izdelala, ampak še posebej odredila, da si morajo vsi, ki hočejo pri nas stalno živeti, pridobiti državljanstvo v določenem roku, ki je čim krajši tem boljši. Kdor noče biti državljan z dolžnostjo in pravico, pa naj gre in lahko pride k nam samo začasno. Kontrola, ki maltretira danes »tujce«, ki niso tujci, naj se rajši raztegne nad onimi temnimi elementi, ki se delajo za velike patrijote, dokler ne pride poziv k vojakom ali h kaki drugi neprijetni dolžnosti, vpricho katere šele povedo, da so še vedno — italijanski državljani.

Iz Maribora.

Delegat ministrstva financ v Ljubljani dr. Šavnik pride v petek, dne 25. t. m. v Maribor. Sprejemal bo stranke na finančnem okrajnem ravnateljstvu v sobi g. ravnatelja od 10. ure naprej. Pripomni se, da delegat vsled smrti svojega brata zadnji teden ni mogel priti v Maribor.

Kaj pa smo zagrešili tacega! Gospod JDS tajnik za mariborsko oblast Vekoslav Špindler, ki je slučajno tudi glavni in odgovorni gospod urednik »Tabora«, se v večerajšnjem »Taboru« huduje na nas. Mi nisimo gospodu Špindlerju storili drugega nego, da smo še enkrat pribili: g. JDS tajnik je navodila za občinske volitve dobesedno prepisal iz »Slov. Gospodarja« in jih večkrat priobčil v »Taboru« brez navedbe vira kot svoj duševni produkt. G. Špindler tega svojega nečastnega dejanja ne more tajiti, a je hud kot eksponirana demokrata osebnost, da mu očitamo ta greh. G. Špindler omenja pri tej priliki tudi mariborski blok. No, no, g. tajnik, mislimo, da nobeden od JDS gospodov v Mariboru, ki so bili kot zastopniki stranke pri sklepanju bloka, ne odobrava vaše nepoštenne plankarije. Prepričani smo pa, da osebnost g. Špindlerja in od njega zagrešeno prepisovanje SLS navodil nimata nobenega opravka z blokom. Da se pa gospod Špindler prišteva med eksponirane demokrate v Mariboru, pove sam črno na belem v zadnjem »Taboru«, in ravno kot eksponirani demokrat bi nikakor ne smel prepisovati duševnih proizvodov drugih in jih izdajati večkrat tiskane kot svoje. Ako bi se gospod Špindler resno zamislil v svojo demokratsko eksponiranost na eni strani, na drugi pa v žurnalistiki strogo prepovedani greh prepisovanja brez navedbe vira, bi molčal in ne povdarjal svoje demokratske eksponiranosti, ki je pa v resnici kot strah, na znotraj votla, zunaj pa je nič ni.

Truplo utopljenega Pukljaveca našli. Pretekli teden se je utopil pri koptanju v Dravi v Studencih strojevodja Pukljavec. Truplo ponesrečenega je Drava nesla do Ormoža, kjer ga je pustila na produ.

Smrtna nesreča. Dne 21. t. m., ob 5. uri popoldne, je prijel 30letni delavec Amon v mariborskem skladišču Laške pivovarne v Stolni ulici za električno žico in je bil na mestu mrtev.

Samomor. Danes ponoči se je na Pobrežju, Cesta na Brezje, obesil 56 let stari železniški delavec Jože Partlič. Bil je oženjen in oče štirih otrok. Vzrok samomora je neznan.

Umor in samomor. V soboto, dne 19. t. m., ob 3. uri popoldne, se je neki fant ob bregu Drave pri mestni klavnici sprl s svojo 18letno ljubico in jo je s samokresom ustrelil, nato je plaval proti mostu navzgor in je kmalu izginil, ker ga je vrtinec potegnil k dnu. Do danes se še ne ve, kdo da sta bila ta dva zaljubljenca.

Nova menjalnica. Novo menjalnico, ki kupuje in prodaje valute, je otvoril v Šolski ulici št. 5 g. Josip Bezjak. Kolikor nam je znano, bo ta menjalnica poslovala tudi ob sobotah popoldne in se bo sčasoma razširila tudi na prodajo voznih listkov.

Pozor! Delavsko pevsko društvo »Enakost« v Studencih priredi dne 3. avgusta 1924 veliko poletno veselico s petjem v vrtu in novi dvorani gostilne A. Senica, z začetkom ob 15. uri ob vsakem vremenu. Pridite vsi, ki ljubite prijetno zabavo in petje. Vstopnina 5 D. — Odbor.

Na državni vinarski in sadjarski šoli v Mariboru prične novo šolsko leto dne 15. septembra 1924 (ponedeljek).

Šola je dvoletna. Z njo je v zvezi internat za gojence. Sprejme se tudi nekaj eksternistov (izven zavoda stanujočih učencev). Oskrbljiva za redne (privatne) učence v zavodu znaša do preklica mesečno samo 75 din., kot zdaj v srbskih kmetijskih šolah, dokler ministrstvo za kmetijstvo ne ukrene drugače; sinovi ubožnih kmetovalcev so pa tudi te oskrbnine oproščeni v celoti ali do polovice ter se imenujejo potem državni učenci (štipendisti). Prošnje za sprejem je pošiljati direktorji državne vinarske in sadjarske šole v Mariboru do 20. avgusta 1924. Kako se prošnja napravi, odnosno opremi in vsi drugi splošni ter podrobni pogoji za sprejem učencev so točno razvidni iz tiskanega profospekta (uredbe s programom), koja tiskovina se pošlje vsakemu zanimancu proti plačilu 5 din. v gotovini; nje takojšnja nabava se nujno priporoča. Drugi listi se naprošajo za ponatis tega razpisa. — Direktor Andrej Zmavc.

Livarna »Zvonoglas« je med drugimi prejela tole pohvalno pismo: Zvonarna »Zvonoglas« v Mariboru je vtila za župnijsko cerkev v Št. Janžu na Dravskem polju dva bronasta zvonova po 1543 in 650 kg. Prvi ima glas es, drugi as. Dobili smo jih v kratkem času. Odlikujejo se po lepi izdelavi, čistem in močnem glasu ter tvorijo krasno in mogočno zvonjenje, ki bo ponos naše župnije. Prejšnji veliki »Lurški zvon« je imel lep in močan glas, ki se je slišal daleč naokrog, novi »Lurški zvon« še ga prekaša. Častitam tvrdki za mojstrsko posrečene zvonove ter želim tudi v bodoče tako lepih uspehov. Z odličnim spoštovanjem udani A. Sagaj, župnik. Št. Janž na Dravskem polju, dne 14. 4. 1924. 418 2—1

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy.
Prevedel Paulus.

31

»Izvrstno!« je hvalil Percy in se muzal. — »Sedaj pa poslušajte! Pomešati se moramo med ljudi in storiti kar drugi storijo. Naša naloga bo seve, da bodo ljudje to storili, kar mi potrebujemo. —

Gospodična Marny, držite se gospoda Dérouléda, vi, gospod Dérouléde, pa pazite nanjo, da je ne izgubite! Mislim, da vama ta naloga ne bo pretežavna!« se je dobrohotno nasmehnil. »Dobro tudi poslušajte na trikratni krik galeba. Odkoder ga slišite, tja pojdite! Peljal vas bo ven iz Pariza in v svobodo!

Sedaj pa na pot! Santerre je gotovo že razgnal drhal s svojo konjenico. Navalili bodo na tempeljsko ječo, tam mislijo da sta njihova ujetnika. Mi pojdemo z njimi. — Naprej, prijatelji, Bog z nam! In ne pozabite na galebovo klicanje!

XIII.

Poulični nemiri.

Santerre ni mogel dolgo več držati voza.

Pet minut po odhodu ujetnikov so razjarne trume napadle njegove maloštevilne gardiste, prodrle redko vrsto bajonetov in planile nad voz.

Seveda je bil prazen. —

»Ujetnika sta na varnem v tempeljski ječi!« jim je hripavo kričal Santerre, vesel, da jih je prevaril.

Izprva se je zdelo, da se bo razsrjena drhal vrgla nanj in si nad njim ohladila svojo jezo. Santerre je za hip prebledel.

Tedaj je nekdo zaklical:

»K tempeljski ječi!«

»K tempeljski ječi!« je odmevalo od vseh strani kakor v odgovor.

Val se je obrnil po ulici, vse je hitelo in vrvelo naprej, v trenutku je bil Santerre sam s svojimi vojaki. —

Blakeney in njegova družba so kmalu došli kričeče in razgrajajoče trume.

Pridružite se jim!« je pravil svojim ljudem. »Pomešajte se v najgostejšo gnečo! Pazite na galeba! Kmalu se spet vidimo!«

Ni čakal na odgovor, v hipu je izginil v temi.

Storili so kakor jim je naročil.

V par minutah so bili sredi razgrajajočev. Vse je vpilo, ženske še huje ko moški. Nihče se ni zmenil za gručo ljudi, ki so se tesno držali drug drugega in vpili z njimi vred kakor za stavo: »Na vešala z izdajalci! Na svetiljke z aristili!«

Dérouléde in Julietta sta se držala za roke, divje, neugnano veselje je plalo po njunih žilah, hrepenenje po svobodi, po življenju. Pozabljene so bile bridke ure, pozabljena je bila smrt, ki jima je prišla tako blizu, da sta čutila njen dih, nič več ju ni bilo strah, saj ju je branil mogočni zaščitnik »Dušica«, kmalu bodeta prosta. —

Stisnila sta se za roke in kričala glasneje ko drugi:

»Na vešala z njima! Na vešala z izdajalci!«

Saj so bile množice njihova najvarnejša bramba in laže bi našli iglo v kupu sena ko ubegla ujetnika v takem vrvežu.

Trume so se privalele pred tempeljsko ječo. Sto in sto glasov je kričalo obenem in zahtevalo, naj se jim iz-

roči ujetnike, sami da jih bodo kaznovali. Kakor vihar-no morje so butali ob temne, visoke zidove tempeljske palače.

Nekdo je zakričal spredaj pri zidu:

»Ni jih tukaj! — Spet so nas imeli za norca!«

Mogočen orjak je stal v prvih vrstah. Za glavo je segal čez vse druge, njegov silni glas je obvladal celo krik in vik stotere množice, prodril je v njihove možgane, upijanjene od žganja in vina, in z magično silo uplival na njihovo voljo.

Nov val se je zagnal ob zidine. Zdelo se je kot bi z rokami hoteli podreti palačo in jo zdrobiti v prah. Glasovi: »Bastilla —! Živijo bastilla —!« so se čuli. Očividno je ljudstvo hotelo ponoviti zmagoslavni pohod, ki je pred petimi leti bastillo spravil v njihove roke.

Grozeči vzkliki so zahtevali, naj se pokaže poveljnik ječe in naj izroči ujetnike.

Pa nihče se ni prikazal. Mogočna vrata so ostala zaprta in molče so zrl mračni zidovi na razpaljene napadce.

In spet je zavpil silni glas:

»Ni ju tukaj —! Ušla sta! Pustili so ju uiti in sedaj se bojijo ljudske jeze!«

Čudno, kako moč je imel neznan govornik nad ljudskimi masami! — Morebiti se jim je mogočno zidovje palače zdelo premočno za napad, morebiti je vplival tudi drobn mokri dež, morebiti pa je bila le samo želja po novem, želja po izpremembi. —

Bodisi kakorkoli, beseda je padla in užgala.

»Ušla sta —! Ušla sta —!« je donelo od vseh strani. Temne mase so zavalovale, treba je bilo le voditelja in maščevalna jeza ukanjenega, prevaranega ljudstva je bila pripravljena za vsako početje. —

»Skoz barikade sta ušla! je kričal premogar.

»Na barikade —! Na barikade —!« je odmevalo pokorno od vseh strani. In goste trume so spet zavalovele in se premaknile proti barikadam.

Begunca in njuni prijatelji so se tesno držali drug drugega.

Sedaj so razumeli Percyja! »Naša naloga je seve, da bodo ljudje to storili, kar mi potrebujemo!« Tako je dejal. Svoje prijatelje in samega sebe je hotel spraviti skoz vrata Pariza — in zares, videti je bilo, da se mu bo posrečilo.

»Na barikade —! Na barikade —!«

(Dalje prihodnjič).

Pomočnika ali vajenca išče nujno studenčni mojster F. Bratina
Križevci pri Ljutomeru. 423

Dobro moško in žensko kolo se prod. Ruška cesta 3, na
dvorišču. 420

Lepo majhno posestvo, primerno za letovišče, penzioniste
itd. se prod. Naslov: Sp. Hoče 46. 419

CUNJE

krojaške, suknjene in platne-
ne odpadke, staro železje,
kovano in vilito, glaževino,
kakor odpadke vsake vrste
kupujem po najvišjih cenah

A. Arbelter,

Maribor, Dravska ulica 15.

Zamenjam tudi staro železje,
katero je za uporabo, s ko-
vaškimi odpadki in vilitino.

Najcenejše in najuspešnejše

oglašujete

samo potom

Oglasnega zavoda

F. Voršič-a
naslednik,

Maribor, Slomškov trg 16.

Pojasnila brezplačno!

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji pro-
daja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljub-
ljani, Wolfova ulica št. 1—1. 107

Radi izpraznitve skladišča prodaja železnine po lastni ceni,
dokler traja zaloga pri Sergej Vabič, Maribor, Aleksan-
drova cesta 23. 405 3—1

Gotove moške obleke, perilo za moške in ženske, moške hla-
če in delavske obleke kakor tudi vse drugo manufakturno
blago od najcenejše do najfinejše vrste, nadalje gotove
obleke za birmance kupite v trgovini F. Starčič, Maribor
Vetrinjska ulica št. 15. 319

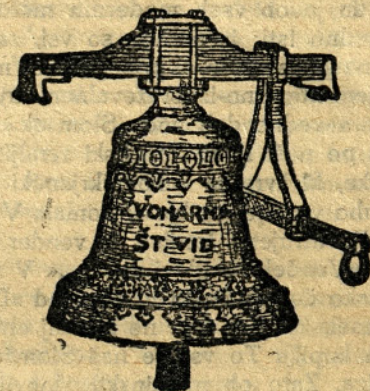
: Kis za vlaganje kumarc :

garantirano za zdravje neškodljiv, kakor tudi vinski kis na
debelo in drobno prodaja najmodernejša avtomatična kisarna
FELIKS SCHMIDL, Maribor, Koroška cesta št. 18.

Poslovodja

ali tihi družabnik se išče takoj z nekaj kapitalom v
trgovino mešanega blaga na deželi. Zelo prometni
kraj. Ponud e pod »Velik zaslužek« na upravništvo.
408 3—1

ZVONARNA IN LIVARNA

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

vilva

BRONASTE ZVONOVE

v vseh velikostih za župne cerkve, podruž-
nice in kapele po najnižji cenah.

Kupuje stare in razbite zvonove po najvišjih
cenah.

Modra galica

se prodaja pri tvrdki Andr. Majer-ja naslednik

Franc Vidovič,
Maribor, Glavni trg.

Tiskajte sami!

Gestetner-Rotary tiskarski stroj za vsakega!

Brez zlaganja. Brez voščenega papirja.

Zahtevajte, da se Vam brezplačno pokaže!

D. Gestetner Ltd.

Zagreb, Trg na Sajmištu broj 1.

Beograd, Zgradba Akademije Nauka. 366 10—1